

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Carte.

Problemele actuale, din domeniul preocupărilor intelectuale și morale, cu soluțiile lor practice, preocupă lumea și dau prilegiu la diferite acțiuni și diverse porniri, cari nu vor lipsi de a da epocii apariției lor, măcar o notă caracteristică, — cum e de es. debandada anticlericală din Franța.

Sunt însă, în istorie, în evoluția timpului peste tot, astfel de apariții, cari ar părea la prima vedere întârziate, atunci când se prezintă pe arena actualității, — ca și necesitățile intime ale progresului poporului nostru.

Unele apariții de natura celor indicate sunt ori cel puțin pot fi socotite de fenomene de degenerescență, ca rezultate ale unei educațiuni necorespunzătoare cerințelor mai înalte de ordin moral, după concepția religioasă-creștină, ori chiar și socială-științifică, superioară; în al doilea caz, putem avea a face cu o îndărătnicie provenită din primitivitatea sau nesuficienta pregătire a elementelor, al căror complex reprezintă așa zisa masă a poporului, și care duce lipsa inspirației pentru gânduri și idei mai înalte, religioase îndeosebi, cari dau putere în lupta vieții și mângăere în neajunsurile ei.

Tocmai pentru aceste motive, nu este fără interes să arătăm, că întru cât și în ce măsură îi este în putință omului, pentru mintea omenească și mai ales a sufletului și inimei încălzite și devotate pentru lucruri bune, să contribuiască la înaintarea și mângăerea obștească în această lume.

Sunt atât de multe mijloacele cari pot servi poporului spre înaintare, bine aplicate fiind și urmărite cu desinteresare și senină iubire de oameni, din partea fireștilor conducători, cum și fără conziderațiuni de interese speciale neîntemeiate pe obștescul interes, — în cât nesfârșită ar părea seria lor, când le-am înșiră. Dar nu înșirarea lor ne dă, ne aduce foloase practice, ne procură prilegiul și condițiunile împlinirii misiunii pământești, — căci vast și larg este terenul nevoilor și preocupărilor vieții de toate zilele, a acelei vieți pământene, de care are să se în-

seleze, ci cuvântul adevărului pregătește mângăierea și mântuirea...

De aceea, în cadrele preocupărilor omenești, temporale și cu temeinicie în ordinul tovarășiei ce se numește viața socială, de sigur, din număroasele chestiuni vitale, cari se agită, una dintre cele mai de căpetenie este problema dezvoltării caracterului tradițional al diferitelor grupe ori grupări etnice, în vederea silințelor speciale a dobândirii adevărului și a împlinirii misiunii culturale a fiecărui în parte în lume, după cum Dumnezeu i-a dat ființă; pentru redarea în afară a diverselor caracteristici ale sufletului grupelor omenești, ale căror silințe, ale tuturor, au să coroboreze în vederea idealului general omenească, iubire și jertfă pentru adevăr, pentru credința creștină, — și mai ales energie morală în vederea împlinirii misiunii pământești, a omului menit de Dumnezeu la această viață, care numai prin carte se perfecționează.

În această ordine de idei, nezăbovind cu pretențioase filozofări pe terenul concepțiilor mari, în spre modestele cadre ale vieții poporului nostru ne îndreptăm și conducătorilor lui adresăm cuvântul nostru de îmbărbătare și doritor de a deșteptă râvnă și însuflețire.

Acum, zicem celor aleși și celor chemați, — când pe toate terenele, în toată lumea, se utilizează tot ce poate cădea pe mâna omului, pentru îmbunătățirea și ușurarea vieții, pentru mângăerea inimei și mântuirea sufletului... nu uitați, că învățătura, cartea este începutul și sfârșitul tuturor bunătăților, izvorul fericirii: că totul se începe cu cartea și se sfârșește cu cartea, — deci poporului din viguroasa producțiune a tiparului dați-i, dați-i carte; și iar carte; conducătorilor chemați și aleși, carte și iar carte, dați lumină în popor! Căci nu este mângăere decât în învățatură, mântuire decât prin învățatură, care ne dă puterea credinței neînfrante de nimicnicia vrăjmașilor adevărului etern, întru care este viața, căci cuvântul dă viață, și a lui întrupare în viața practică prin slova grăitoare de adevăr este de mare folos, cum și de mângăere și de mântuire.

Evoluțiunea și depravațiunea.

(Serie nouă).

II. Reflexiuni culturale.

b) Cultura religioasă-morală.

a) Cea morală.

Omul dotat cu aceasta calitate specifică în decursul vieții generațiilor a experimentat, că prețul proxim al bunurilor pământești nu constă decât în dorința noastră, de a le avea, în urma căreia desconfidăm toată tonda procurării lor; pe când durata plăcerii senzuale e așa de scurtă, încât omul nici când nu ar râvni după dănsese, dacă nu l'ar somă ideea, care singură trezește dorința. Vroind însă prin o gustare intensivă a răsplăți truda procurării lor, adesea cunoscut energic, că aceasta stăruință în locul îndelungatei plăceri aduce numai suferinți, pentru că numai dorința produsă de ideea continuă nu are saț, pe când plăcerea coerentă cu corpul mărginit ca și dânsul e hotărâtă și scurtă: începe cu ideea, crește cu dorința și se sfârșește cu gustarea.

Culmea plăcerilor nu constă în gustarea hotărâtă ci în dorință, și durata plăcerii depinde dela depărtarea acestor două poluri, ceea ce face plăcerile senzuale atât de vane. Pe aceasta cale omul a experiat, că nu lăcomia după bunuri ci din contră cumpătul îngustarea lor este un bun real, care obiectiv le oferă un preț adevărat și subiectiv îl face pe om fericit, pe când lăcomia le preface într'un cuib de suferințe.

Cu progresul empiric deci concepția ideii „bine“ a urmat consecvent a-și învaluți conținutul său cu elemente nouă luate din diversele ramuri ale vieții, până ce a cuprins și a exploatat tot terenul conservării și perpetuării. Aceste cunoștințe empirice le aflăm adunate în filozofia practică a diverselor popoare, de sama căreia proverbele lui Solomon și Ecclziasticul ne prezintă specimene valoroase. Sub dirigința acestor maxime de natură empirică — ideală, omul a făcut binele și s'a ferit de rău din curată autonomie intelectual-morală. Libertatea să nu a aplicat-o abuziv, ca să se manifesteze numai ca ființă liberă, ci spre a se manifesta liber s'a manifestat mai întâi rațional, căci rațiunea fiind condiția fundamentală a libertății numai aceea manifestare e deplin liberă, căreia îi premerge calculul rațional, pe când toată acțiunea isvorită din patimă și preocupăție involvează un abuz al libertății spre acte contradictorie finalei misiuni a omului.

Deși a priori trebuie să conced, că puțini au fost de felul acesta, cari urmau eticei ideale; cumcă au fost, demonstră rațiunea și viața patriarhală glorificată chiar și de mitologie, ca o eră aurie sau clasică. Părțile ei lucide au fost virtuți, „iară cele obscure, de cari nici un om n'a fost curat, au fost greșeli din pură slăbiciune omenească“.

Omul simțindu-se și că o ființă socială a recunoscut și aproapelui său dreptul de existență. De aceea la stăruința sa ideală „frumosul, plăcutul și binele“

vieții l'au căutat într'o înțelegere armonică cu aproapele, ceea ce dovedește raportul între patriarhul Avram și nepotul său Lot. Prin aceasta concepție practică ideea binelui primește în conținutul său un element nou, din care se naște etica altruistă; după dânsa binele individual stă în intimă legătură cu cel comun. Ajungând neamul omenească prin progres abstractiv la cunoștința unei ființe supreme, care toate le drege ideea binelui etice a legat-o de această ființă... Aici cade momentoașa imbinare a eticei cu credința, despre care voi relevă mai detaliat în capitolul următor.

Morala patriarhală cât a fost de clasică și la culmea misiunii sale, ea totuși permanentă n'a putut rămâne, căci, dacă ținem socoteală de toate referințele de traiu, cari învăluiesc asupra eticei omenești, constatăm, că într'un timp, în care din cauza concurenței relative la condițiile de existență om pe om se înghimpă, în care greul vieții trezește în om firea animalică și pe seama conștiinței de specie accentuează pe cea individuală, e lesne de explicat, că unul își ascute dinții asupra altuia, că cel mai bun și domol din cauza invecivelor altora adese se trage în convoiul comun, ce-i tulbură conștiința curată. Sfânta scriptură din T. V., sublimază în mai multe locuri¹⁾, că cu înmulțirea oamenilor s'a ivit și răutatea lor. Dumnezeu voind să păstreze pe Avram în curățire morală l'a strămutat din Mesopotania în Canaan, ceea ce demonstră, că îndesirea populațiunii prin concurența produsă, în omul spiritual ne educat agită conștiința individuală, infierbântă pe om la rele și aduce o sălbăticire morală. Într'acea stare de decadență omul simțindu-se aproape numai ca corp fizic cu necesități materiale greu de procurat și foarte puțin ca spirit cu necesități spirituale înădușite de năvala celor materiale, evident *tolosă* toată inteligența aproape numai spre scopuri egoiste, știut fiindcă idealitatea numai atunci domnește concepția omenească, când boldul natural al conservării nu este agitat. Omul fiind o ființă empirică și supus legii impenetrabilității cu toate consecințele ei, cât timp e pretins de existența sa materială, cu greu se poate gândi la cea spirituală, analog cum cei senzuali își caută numai de plăcerile epicureice, și martirii dominați de ideea supremului bine s'au ridicat la dânsa chiar până prin desconfidarea existenței fizice.

Având omul prin forță fizică a-și eluțat condițiile zilnice și a le apăra nu numai contra antagoneilor naturali și a animalelor adversare, ci chiar și contra subiectivității aproapelui, pe lângă inferiorul grad de cultură se esplică hiperafectata valorizare a puterii pziice și a bunurilor materiale; de aceea și superiorizarea oamenilor dotați cu extraordinare puteri fizice și cu energie vitejască. Toate popoarele vechi își au eroii lor, dela cari se trage începutul dinastiilor. Aceea ce de tot puțină cultură, concepție produsă și susținută de referințele timpului făcea din

¹⁾ Facerea 6. 1-3, 13. 5-7.

tata familiei despot și dispunător crud asupra vieții familianților săi.

Poligania și declararea femeii fizic din fire cu un scop pozitiv mai gingașă constituită și sclavismul sunt consecințe naturale rezultate din autocratismul fizic al omenimei cultural puțin înaintate; chiar daimonismul aplicat de Moisi ca princip-moral dovedește cu deplină evidență între nivelul moral cu ce intelectual în proporție dreaptă. Puținele excepții individuale confirmă regula generală.

Deși omenimea antică în princip n'a putut fi cu totul lipsită de o etică altruistă, fiindcă ca rațională a trebuit să fie și social dispusă, totuși inferioritatea culturii, a ținut obligamentele morale față de aproapele într'o periferie de tot ingnotă. În acea măsură în care omul prin progres abstractiv și prin efortarea spiritului a înaintat în cultura intelectuală, conștiința sa individuală a suferit o tocire a accentului egoist și hiper-senzualist. Cu schimbarea acestor vederi de natură brută conștiința de specie tot mai mult crescând apropie pe om de orizontul vederilor altruiste și cu dinsa prin întunecul barbariei licureau zorile revărsate de asupra umanității, până ce Hristos, soarele vieții spirituale, prin motivul moral al iubirii ridicând-o la gradul de dogmă o arborează sus pe orizontul vieții social-morale ca stindard conducător.

Dumnezeescul Mântuitor ridicând neamul omenesc prin legea spiritului, samționată cu sigilul sângelui său sfânt și promulgată de pe muntele Golgota, spiritual a pus pe om stăpân peste conștiința sa individuală, din ale cărei fere ne-a ridicat la cea în specie. Din robia senzualistă, care ne ferecă de interesele josnice ale individului aducându-ne în largul intelectual ne declară fii și liberi. Ne numește fii, pentru că gravitațiunea spirituală ne face fii genuni ai spiritului dumnezeesc și liberi, pentru că propria inițiativă morală prin autonomia spirituală frânge atât jugul josnic al animalității, al egoismului, cât și pe cel al poruncei și literei noastre, care în T. V., n'a putut aduce neamului omenesc mântuirea dorită.

Resumând fazele de cultură etică aflăm dovada, că neamul omenesc sub conducerea legii naturale providențial anume instituite a petrecut o evoluție intelectuală morală a cărei progresivă direcțiune ne arată începutul de unde am pornit și calea spre misiunea noastră finală.

(Va urma).

Pentru popor.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, a publicat un apel către public, din care dăm următoarele:

În vederea trebuinței foarte simțite de a înmulți cunoștințele economice ale poporului nostru agricultor și astfel a influența asupra ameliorării situațiunii lui materiale și a-l face mai harnic în lupta tot mai aprigă ce ne așteaptă pe terenul cultural, — comitetul Asociațiunii a început lucrările de organizare a prelegerilor economice deja în decursul anului 1906.

Iată programa de acțiune:

1. Se vor ține în decursul anului 1907 prelegeri în 27 despărțăminte ale Asociațiunii, distribuindu-se suma de 2000 cor. — votată spre acest scop și restul neîntrebuțat în 1906 în 27 de părți egale de câte 100 coroane.

2. Prelegerile se vor ține în serii și nu numai într'o singură comună.

Comunele în cari se vor ține prelegerile au să fie designate de comitetele cercuale ale despărțămintelor cari vor trebui să fie cu deosebită conziderare la împrejurarea, că comunele designate în scopul prelegerilor să fie îndeosebi dintre acelea, unde până acum nu s'au ținut nici adunări de despărțământ, nici prelegeri poporale, și astfel Asociațiunea nu e cunoscută acolo poate nici după nume.

Se va mai avea în vedere situațiunea scăpătată a comunelor și neapărata trebuință de a se face ceva pentru povățuirea locuitorilor pe calea progresului în cele economice.

3. Ca conferențieri se vor angaja specialiștii noștri pe terenul agriculturii, între cari și preoții și învățătorii cari s'au calificat în timpul din urmă în: pomărit, vierit, stupărit, etc.

4. În scopul angajării acestor persoane comitetul central adresează și cu aceasta ocazie un apel către direcțiunile și comitetele cercuale ale despărțămintelor și — prin mijlocirea pressei — către toate persoanele cu oarecare pregătire teoretică pe terenul agriculturii, pentru-ca să-i stea întru ajutor la rezolvirea importante probleme a prelegerilor economice.

Ceice vor dori să conlucre la ajungerea scopului numit, au să se înștiințeze comitetul central al Asociațiunii — prin direcțiunea despărțământului căruia aparțin până la 30 Ianuarie n. 1908.

În înștiințare vor avea să arete calificățiunea economică de care dispun, eventual publicațiunile economice cari le-au ținut până acum, ori apoi dovezi despre aranjarea de grădini școlare, pepiniere de viță și de pomi, stupării etc.

Comitetele cercuale vor recomanda petițiunile, cari le vor afla demne de recomandat, fiind îndeosebi cu conziderare la împrejurările speciale ale despărțămintelor; pentru că, bine să se noteze, în unele despărțăminte se va simți mai mult lipsa de cunoștințe referitoare la cultura pământului și a vitelor, într'alte referitor la cultura legumelor și într'alte referitor la cultura viilor, stupilor, etc.

6. Este de dorit ca prelegerile să fie lucrate sau cel puțin schițate prealabil și transpuse comitetului central spre revizuire.

Comitetul își rezervă dreptul a publica prelegerile mai reușite în „Revista poporală“ a Asociațiunii sau în „Biblioteca poporală“ a acesteia.

7. Comitetul central va renumera fiecare prelegere economică cu maximul de 10 cor. — în contul diurnului și speselor de călătorie.

8. Toate prelegerile se vor ține sub prezidiul unui delegat al comitetului cercual. Spre acest scop fiecare membru al comitetului cercual va avea să prezideze câte o prelegere-două, pentru-ca nu uni din ei să fie pre împovărați.

9. Se va face propagandă, ca să participe la aceste prelegeri și popor din comunele învecinate.

10. Cu ocaziunea acestor prelegeri se vor înființa bibliotecii și agenturi ale Asociațiunii, ca astfel pe urma prelegerilor să rămână și ceva real, și pe aceasta bază să se poată clădi mai departe.

11. Comitetul central va pune la dispoziția despărțămintelor, statutele și regulamentele necesare în număr de ajuns cum și câte un exemplar din toate numerele bibliotecii sale populare, eventual și alte cărți, pentru-ca prin aceasta să se poată pune bază bibliotecilor populare în toate comunele unde se țin prelegerile economice.

12. Este de dorit ca comitetele cercuale să procure și ele, pe cât e posibil, din mijloacele proprii, din donațiuni, etc. un număr oarecare de cărți potrivite pentru popor, ca și pe această cale, rând pe rând, să se ajute augmentarea bibliotecilor populare în comunele unde se țin prelegeri economice.

13. Mai departe este de dorit, ca direcțiunile și comitetele cercuale ale despărțămintelor să stăruie a crea și din partea lor fondurile necesare, pentru-ca seria prelegerilor economice să se poată ține. Într'un număr cât mai mare de comune.

14. Este de dorit ca prelegerile să se țină liber, nu cetite, și în mod cât mai practic.

Spre acest scop tot ce se poate atăta și experimentă să se arate și experimenteze, așa s. ex.:

a) Referitor la cultura pământului, se vor arăta diferitele soiuri de mașini și rechizite agricole, și unde se poate, se vor pune și în lucrare, ca cei prezenți să se poată convinge de avantajile lor.

b) Tot așa se va proceda la prelegerile despre pomărit, arătând cum se face în realitate semănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei se vor arăta de ex. cum se face rigolarea pământului, altoirea viței, etc.

d) La cultura legumelor se vor arăta diferitele soiuri de semințe mai alese și însăși exemplare din legumele cele mai frumoase și mai rentabile, etc.

e) La stupărit se vor arăta spre ex. coșnițele sistematice, diferitele soiuri de rechizite și mașini practice și așa mai departe se va proceda și referitor la alți rami agricoli.

15. Despărțămintele, care dispun de schiopticoane vor fi rugate să le pună și în serviciul prelegerilor economice.

Comunicând onoratelor direcțiuni această programă de acțiune, le rugăm se binevoiască a lua — cu ajutorul comitetelor cercuale — toate dispozițiunile necesare pentru-ca prelegerile să se poată începe cât mai îngrabă.

Îndeosebi le rugăm:

1. Să ne propună drept conferențieri persoane probate și conștiențioase.

2. Pe baza programei generale să compună programa specială pe seama despărțământului, stabilind comunele în care să se țină prelegerile, timpul când să se țină și anume care membri ai direcțiunii să prezideze diferitele conferențe (prelegeri).

3. Atât recomandarea conferențiarilor cât și programa amintită în punctul precedent să ni-se prezenteze până la 30 Ianuarie n. 1807.

4. La alegerea despărțămintelor cărora li-se va distribui suma de câte 100 cor. — în scopul prelegerilor economice, se vor avea în vedere:

a) conferențiarilor destoinici ce se vor anunța din diferitele despărțăminte;

b) concursul ce ni-l vor pune în vedere direcțiunile și comitetele cercuale întru executarea programei; anume: prin firma voință de a organiza bibliotecii și agenturi populare în comunele unde se vor ține prelegeri, cum și prin angajamentul de a face câte ceva și din partea lor pentru augmentarea bibliotecilor ce vor înființa, etc.

Apostolia.

„Mergeți în toată lumea, predicați evanghelia la toată făptura“ (Marcu 16. 15.) sunt cuvintele prin cari înputernicește Mântuitorul nostru Iisus Hristos pe sf. apostoli de „dascăli“ ai lumii, „botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al sf. Duh“ (Matei 28. 19.) iar la așezarea tainei sf. cuminecături: „Aceasta să faceți întru pomenirea mea“ (Luca 22. 19), prin cari cuvinte le dă putere de a săvârși sfintele taine și slujbele dumnezeiești; iar prin cuvintele: „Ori câte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer, și ori câte veți deslega pe pământ, deslegate vor fi și în cer“ (Matei 18. 18.) dă în mâinile lor „cârja“, adică puterea de a conduce pe credincioși la calea mântuirii.

Aceasta întreită putere, predată sf. Apostoli de însuși Mântuitorul nostru, adică puterea de a învăța, de a slugi, și de a conduce pe credincioși, este o putere sfântă, căci ea este dela preasfântul Iisus sau numindu-o altfel, este o putere bisericească, pentru a se deosebi de puterea lumească.

Sfinții Apostoli au și exercitat aceasta sfântă putere și încă într'un mod de tot rezolut, ceea-ce se vede dar din cuvintele, ori mai vârtos însă din faptele lor. Astfel aflăm la Faptele Apostolilor, că văzând Jidovii și simedriul jidovesc succesele apostolilor în lăfșirea creștinizmului, apoi organizarea bisericii creștine ca societate separată și cu deosebire vază, de care se bucurau apostolii și biserica creștină înaintea poporului în urma minunilor săvârșite de apostoli, prin puterea spirituală, morală și a cuvântului pe care o exercitau de sigur învățăturile Mântuitorului asupra modului de gândire ba chiar și de acțiune al credincioșilor, s'au sfătuit, ca să iee toate dispozițiunile necesare spre a-i împedea în acivitatea lor, pentru a-i face imposibili

de a exercita „sfânta putere“ moștenită dela Mântuitorul Hristos.

Drept aceea au și prins pe Petru și pe Ioan și luându-i la răspundere, li-a oprit, sub pedeapsă de moarte, de a predică și mai departe despre Iisus cel răstăgnit. Apostolii Petru și Ioan însă de tot rezoluți, fără nici o frică, tari în credință, declară înaintea sinedrului, că nu pot primi sfatul, nici porunca lor, ba îl provoacă, ca să aprecieze ei înșiși, că oare pot ei să asculte mai mult de sfatul oamenilor (sinedrului), decât de porunca lui Dumnezeu, dela care li-s'a ordonat, ca să propage pe Iisus cel răstăgnit.

Sinedriul nefiind așteptat la acest răspuns, uimiți și de frica poporului lasă liberi pe Petru și Ioan, cari apoi își continuă activitatea.

Intocmai așa de rezoluți ca Petru și Ioan au dezvoltat activitatea apostolească și ceilalți, încât erau hotărâți a suferi nu numai batjocuri și chinuri, ci chiar și moarte precum au suferit la anul 67 moarte de martiri apostolii Petru și Pavel pe timpul perzecuțiunii dintâi, pornită contra creștinilor de împăratul, roman Nero. Sfinții Apostoli au exercitat așadar în faptă „puterea sfântă“ (bisericească) despre ce ne relatează tot sfânta scriptură, care zice, că după-ce Iisus s'a înălțat la cer, apostolii au predicat pretutindenea învățăturile Lui, au săvârșit botezul și celelalte taine, și au guvernat pe credincioși, conducându-i la mântuire.

Acești apostoli au predat „puterea sfântă“ urmașilor lor, iar aceștia mai departe. Acest fapt nu se poate contesta, deoarece reese din cuvintele Mântuitorului adresate apostolilor și anume, când le promite, că „va fi cu ei până la sfârșitul lumii“ (Matei 28. 20) și apoi, că le va trimite pe Duhul sfânt, „ca se rămână cu ei în veci“ (Ioan 14. 16). Prin aceste cuvinte Iisus dispune, ca „puterea sfântă“ să se continue până la sfârșitul lumii, ceea-ce se poate numai așa, dacă sf. apostoli cari n'au putut trăi până la sfârșitul lumii, au predat puterea moștenită urmașilor lor, aceștia altora și tot așa mai departe. Că întradevăr „puterea sfântă“ a trecut dela sf. apostoli la alți anumiți credincioși, ne dovedește sfânta Scriptură și anume ne dovedește mai clar acel fapt, când apostolul Pavel a predicat în Efez, de unde plecând a lăsat în locu-i pe Timoteiu pe care prin punerea mânilor l'a înzestrat cu puterea de a învăța, a săvârși sfintele taine și a conduce biserica de acolo. Acest Timotei a predat apoi aceasta „putere sfântă“ și altora, ceea-ce se vede din cuvintele apostolului Pavel adresate lui: „mânile să nu-ți puni pe nimenea curând“, (I. Tim. 5. 22.) cari cuvinte înseamnă, că da, poate înzestra și pe alții cu puterea sfântă, dar îl face atent să grijească, ca grăbit nimic să nu facă, ci pe cel-ce voiește, să-și pună mâinile, mai întâi să studieze, și dacă e vrednic, numai atunci să-i dea putere.

Urmașii acestor apostoli sunt fără îndoială preoții actuali cari întocmai sf. ca apostoli încă „prin punerea mânilor“ sunt înzestrați cu „puterea sfântă“ de a învăța, a slugi și a conduce.

Preoții sunt așadar apostoli, când li-se impune împlinirea acelei datorinți, care au împlinit-o sf. apostoli, și anume li se impune, că precum au luptat sf. apostoli necunoscând osteneala în lăfirea bisericeii, chiar așa li-se impune apostolilor actuali, preoților ca să fie gata în tot momentul de a învăța pe cel prost, de a lumina pe cel întunecat, de a îndreptă pe cel rătăcit, cu un cuvânt li-se impune chemarea sfântă: *Apostolia*. Pe cel năcăjit grăbească a-l mângăia, pe cel neliniștit a-l liniști, fiind atacată biserica de dușmani, să o apere și pentru dânsa să fie gata a-și vărsa în caz de lipsă și ultima picătură de sânge, căci numai astfel făcând va putea să poarte cu demnitate numele de „Apostol“ la dincontră e ca un „năimit“. Durere însă, căci adevărata apostolie, nu se prea observă, căci lipsește Duhul, care să-l îndemne la astfel de activitate sfântă. E ceva imposibil, ca să nu se împușine numărul credincioșilor din zi în zi, imposibil să nu crească numărul pocăiților și a dușmanilor bisericeii, căci aceștia și până au fost în sinul bisericeii creștine, deși au cercetat biserica mult — puțin, ei mai știu ce e biserica, nu ce e sf. altar, nu ce sunt obiectele sfinte și sfințite din biserică, nu ce sunt preoții, nu pentru că zac în întunecime, căci nimenea nu li-a explicat, cel chemat să dea lumină, în loc să urce amvonul să-le explice dacă nu altceva, măcar sfânta evanghelie a zilei, grăbește să sfârșească serviciul divin căci i-l așteaptă alte afaceri de tot străine bisericeii, dar cari pentru dânsul sunt principale, iar biserica și credincioșii ceva de tot secundar. Inzădar zice apostolul Pavel: „Predică cuvântul la timp și fără timp cu învățătura“ apoi: „Căci va veni timp când nu vor suferi învățătura cea sănătoasă, ci după poftele lor își vor grămădi învățatori“... zic înzădar le spune aceste apostolul Pavel, căci aceste sunt numai cuvinte scrise pe hârtie și nimic mai departe. Iar dacă stă lucrul astfel, să nu se plângă nimenea că-și perde credincioșii, nici să nu întrebe ce poate fi cauza pierderii lor, căci știința este, că nu e altceva, decât lipsa de „apostolie“ lipsa de predică. Pocăiții în Dumineci și sărbători merg cu mic cu mare la casa lor de adunare, unde unul dintre ei (cel mai luminat), se urcă pe o ridicătură, deschide Scriptura și începe a explica texturile și așa după cum cugetă că poate tălcui mai bine. Sfârșindu-se predica, încep a preamări pe „Domnul“ în cântări și apoi se despart deplin mângăiați, depărându-se fiecare la ale sale.

Iată dar doue lucruri principale cu cari se cucesc și se răpesc credincioșii bisericeii noastre, predica și cântarea. Poporul e sătos după învățatură, pe care o caută, și de nu o află în biserică, merge până o află, se dă chiar și în mâinile dușmanilor, căci îi trebuie lumină.

E lucru constatat așadar, că lipsa de predică, ne învăța ce este cauza, pentru-ce la serviciul divin sunt puțini participanți. Credinciosul e lăsat cu totul în întunec, de unde l-l apucă și duce cu sine jidovul, socialistul, pocăitul, fiecare după placul său, căci

„apostolul“, „păstorul“ n'a băgat în seamă și nici a urmat cuvintelor ap. Pavel, care zice: „Priveghiază în toate, fă lucrul evangelistului, împlinește serviciul tău“.

E lucru firesc, că biserica nu va prospera, binele și fericirea credincioșilor nu se va putea ajunge fără „apostolie“ nici când, căci ea, „apostolia“ este puterea bisericeii, purtarea toiagului creștinătății, credința vie, cuvântul lui Dumnezeu, deci aceste fiind forțele cari deschid inimile credincioșilor, atunci preoților apostoli, lăsați să se distragă biserica, nu, ci sus pe amvon. deșteptați poporul „predicați cuvântul“ și „priveghiați neconținut“, dar cugetând totodată, că și atunci nimic altceva nu s'a făcut, decât împlinirea datorinței. „Predicați cu vreme și fără vreme“ căci aceasta este voia atotbunului Dumnezeu

Petru Marșeu,
preot gr. ort. rom.

Cătră cetitori!

Cu numărul de față deschidem abonament nou la foaia »**Biserica și Școala**«.

Numărul 1 îl trimitem tuturor oficiilor parohiale din dieceza Aradului, numărul 2 și cei ce vor urmă se vor trimite numai aceluia cari plătesc abonamentul pe cel puțin $\frac{1}{2}$ an ori se angajază în scris la abonament, obligându-se a plăti abonamentul ulterior.

Prețul abonamentului e: Pe un an 10 cor. pe jumătate an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

Epuizându-se toate exemplarele din calendarul nostru diecezan de pe anul 1907, de și-l tipărisem în 20,000 exemplare, cu tot respectul rugăm pe acei onorați domni cari au dela noi calendare în comisiune, să binevoiască a ne returna exemplarele pe cari nu le pot desface, ca să putem satisface comandelor ce ne sosesc.

Tipografia diecezană.

CRONICA.

Pentru Elena Ghiba Birta, fundatoarea de pie memoria, după a cărei lăsamânt urmat din îndurare și iubire de biserică și neam a fericitei în Domnul s'au împărțășit foarte mulți stipendiști și se împărțășesc și astăzi, dintre tinerii sânguincioși la învățătură din părțile Aradului, s'a ținut Dumineca trecută parastas, în catedrala din Arad, săvârșind actul religios pâr. Tr. Vățanu asistat de pâr. diacon N. Mihulin.

Consistorul nostru, la senatul școlar, s'a întrunit Joi în ședință sub conducerea P. S. Sale Dlui Episcop fiind de față asesorul-referent Dr. G. Ciuhandu, asesorii: Tr. Vățan, A. Petrovici, I. Russu-Șirianu și I. Moldovan. Între mai multe obiecte puse la ordinea de zi, a fost și concluzul Măritului Congres național-bisericesc relativ la urcarea salarelor învățătoarești la suma de 800 cor. Afacerea a fost relegată, pentru studiere temei-uică, la o comisie de trei asesori consistoriali.

Congresul sârbesc și-a încheiat desbaterile, dnpă vii discuții, Vineri în săptămâna trecută. S'a votat cu 29 voturi contra 20 luarea la cunoștință a raportului delegației congresuale, votându-i-se recunoștință pentru activitatea ce a desfășurat.

Gavril Bodnariu, fost preot în Cusiș, un om de un real talent pentru scrierea de anecdote, a cărui încetare din viață, durere, am anunțat-o deja în aceste coloane, de sigur a lăsat în urma sa un material folcloristic. Nu s'ar putea găsi oare nimenea dintre cei apropiați de răposatul, să dea la lumină acele lucrări inedite ale »utorului de „Hărburi risipite“? Ori cel puțin să le scape de peire, într'un chip oarecare, — atât din pietate pentru modestul preot decedat cât și în folosul folclorului, atât de sărac în publicațiuni, din părțile bihorene, unde de sigur nu este atâta întunecime, în sufletul țaranului, câtă este mizeria traiului său.

Reuniune pentru cultura paserilor (galițe) e pe cale de a se înființa în Arad, cu scopul de a se valoră galițele de soi. Ar fi de dorit ca și femeile noastre românce, dela sate mai ales, să fie luminate în aceasta privință, pentru a se pune pe lucru și a profita de o astfel de reuniune; ori eventual, dacă s'ar constitui o reuniune în cadrele reuniunilor noastre, ce mai avem cum sunt bunăoară cele agricole și de cultura vitelor, mai ales (bine organizate) în părțile Sibiului, — ar fi de netăgăduit folos și ar întoarce drumul câștigului ce sboară acum departe, spre casa săracului muncitor. Aflăm că se vor emite cvote de câte 20 cor.

Jertfele gerului. Gerul, a cărui asprime îndeosebi am simțit-o în săptămânile din urmă ale lunii Ianuarie, și-a avut și el victimele sale, după cum aflăm din zierele din România, unde în timp de iarnă viscoalele și gerul sunt mai aspre decât la noi. Așa au fost găsiți morți prin îngheț, trei soldați, stând la post, cu arma lângă dâșii, fiind în serviciu la magazinele de iarbă de pușcă dela Cotroceni. De-asemena a murit un gardist de stradă; iar 40 soldați cari se întorceau de-acasă, dela sărbători, au fost găsiți cu unele membre (mai ales picioarele) degerate și au fost puși în îngrijirea spitalului militar. Aci e vorba numai de jertfele înghețului constatate în capitata României, București.

Cronică bibliografică.

Luceafărul VI. 1. dela 1 Ianuarie v. 1907, are un foarte prețios cuprins și anume: Privighitori și ciocârlii (După Petőfi) de O. Goga. Aduceri aminte, de Al. Ciura Irifigenia în Taurida (Goethe) de I. Borcia. Barcarola, de H. P. Petrescu. Din „Iliada“, trad. de G. Murnu*). Dislocări literare, de G. Bogdan-Duică, — niște prețioase reflexiuni și aprecieri literare-critice. Dări de seamă, e o rubrică de prețioase inviațiuni de critică a mișcării literare și sociale a noastre. Cronica e bogată și vioaie, satisfăcând pe deplin așteptările ce pot fi legate de dânsa.

Ca exterior: copertă, ilustrațiuni și hârtie, Luceafărul este încă tot fără pereche în întreagă publicistica noastră până în prezent, — în tot cazul un lucru, ce contribuie la dezvoltarea simțului estetic, indispensabil unei vieți intelectuale.

Albina X. 15 - 16. Cătră cititori. V. Alexandri, Iarna. Sofia Nădejde, Șezătorile la sate. En. Gârleanu, La vorbă într'o seară de iarnă. V. Vlădescu, Din isto-

*) A apărut în volum, traducere clasică, opera lui Homer. Prețul 3 coroane. Ediția „Luceafărul“.

ricul liceului Sf. Sava. Dr. Lux, Ce pot doctorii. St. Hepites, Starea agricolă a României în Decembrie 1906. Chestiunea țărănească. I. Ilescu, Satele românești. Moga, Cronica agricolă. Varietăți, Ilustrațiuni, Etc.

Candela nr. 1. 1907. Dr. V. Tarnavski, Geneva. Dr. Voiutski, Istoria și literatura moralei creștine. N. Cotos. Regulele Părintelui Vasile. (Partea ruteană), Comunicări, Cronica, Bibliografie.

Foia Școlastică IX. 2. Noua revistă. Lecție practică. Rolul învățătorului afară de școală. În atențiunea mamelor române. Știri, etc.

Benjamin Franklin, conferință scrisă pentru serbarea din Brad, în preseara Sf. Andrei, de Dr. Pavel Opreșu. Orăștie. O prețioasă lucrare de popularizare.

În Biblioteca pentru toți. A apărut Numărul 253 din „Biblioteca pentru toți”: *Doctorul fără voie* de Molière. Această comedie ce se joacă pe scenele celor mai mari teatre din Europa de aproape 300 de ani, face deliciul celor ce o văd și o citesc. Traducerea se poate procura pentru prețul de 30 bani dela Librăria editoare Leon Alcaj, — București.

Tot în Biblioteca pentru toți: Una din cărțile menite să fie citită cu drag la gura sobei, acum pe această vreme geroasă e și *Clipe trăite, Schițe și Novele* de A. Nora, apărută în editura „Bibliotecei pentru toți” sub Nr. 256 având în vedere prețul ei de 30 bani, și-o poate procura punga cea mai modestă.

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră cu prețul de **50 fileri Rugăciunile școlarilor și cântări bisericesti** pentru școlarele române alese și întocmite de *Nicolae Ștefu*, învățător, ediția IV, complectată, așa că se poate folosi și în loc de Octoich. Se extinde pe 9 coale de tipar format mic și cuprinde următoarele: Cântări la începerea școlii. Rugăciunile. Cele 10 porunci. Poruncile bisericesti. Rânduiala vecerniei. Rânduiala utreniei. Polieleul. Priceasna. Rugăciunile mesei. Troparele sârbătorilor. Cele 8 glasuri cu rânduiala vecerniei și a utreniei. Sfetilnele și stihirile evangeliilor. Să extinde pe 132 pagini de tipar.

Concursuri.

În urma înaltei ordinațiuni a Ven. Consistor diecezan din Arad Nr. 7018/1906 dela 23 Noemvrie (6 Decembrie) 1906, se scrie prin aceasta din oficiu concurs pentru îndeplinirea capelaniei temporale — cu drept de succesiune — sistemizată pe lângă veteranul paroh Ioan Iancu din **Cinteu**, (tractul Chișineului, comitatul Arad), cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt: 1. Una sesiune pământ extravilan. 2. Un intravilan parohial. 3. Ștolele după norma ștolară. 4. Birul uzuat, din cari toate jumătate se asigură fiitorului capelan, având aceasta a suportă dările publice după partea sa. Alegându-l capelan este îndatorat a catehiza elevilor din școala noastră confesională fără altă remunerațiune.

Dela recurenți se cere **qualificațiune de clasa primă**.

Recurenții sunt avizați, să subștearnă recursurile lor provăzute cu documentele de **qualificațiune** și adresate comitetului parohial din Cinteiu în termenul concursual, iar pentru dovedirea dexterității în slujba Dumnezească și oratorie vor avea să se prezinte pe

lângă stricta observare a §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii din 1906 în vre-o Dumieecă ori sârbătoare în sfânta biserică din Cinteiu.

Chișineu, 16/29 Ianuarie 1906.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trailescu*, protoprezpiter. —□— 1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din **Bucoveț**, (inspectoratul Timișorii) devenită vacantă prin penzionarea învățătorului Ioan Surdu, se scrie concurs cu termen de **30 de zile**.

Emolumentele anuale sunt: 1. În număr 303 cor. 2. 12 1/2 Hl. grâu. 3. 12 1/2 Hl. cucuruz. 4. Pentru 25 metri lemne à 6 cor. 150 (una sută cincizeci) cor. 5. 6 jughere pământ, după care alesul va avea să plătească darea. 6. Pentru încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna biserică. 7. Dela înmormântări unde va fi poștit 1 cor. 8. Cvinevenalul se asigură numai după un serviciu de cinci ani de serviciu prestat neîntrerupt în comună.

Recursurile ajustate cu documente originale sunt a se înainta la P. O. Oficiu pprezvitral al Timișorii. Reflectanții vor avea să se prezinte în s. biserică, însă nu în ziua alegeri, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, cei cari vor dovedi aptitudinea de a conduce corul vocal vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Bucovăț la 8/21 Ianuarie 1907.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb: *Dr. Tr. Putici* inspector de școale. —□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Hidișelul-superior**, protoprezviteratul Orăzi-mari pe baza ordinațiuni Ven. Consistor Orădan de sub Nr. 2546 și 274 B. 1906, se scrie concurs cu termen de alegere pe **15/28 Februarie** 1907, către care e afiliată în mod provizor și **Hidișelul-inferior**.

Emolumentele sunt: I. Dela parohia matră Hidișelul-superior. 1. Casa parohială cu intravilanul și apartinătoarele. 2. Pământ arător și fânaț 13 jughere catastrale. 3. Dela 140 numere de case câte una vică de cucuruz sfârmat, ori 2 coroane dela fiecare casă. 4. Ștolele usuate și anume: a) dela botez 60 fileri, b) dela cununii 4 coroane, c) dela înmormântări mici până la 7 ani 2 coroane, iar peste 7 ani după starea lor materială și anume: dela cei mai miseri 6 cor., dela cei cu stare mai mijlocie 8 coroane și dela cei mai în stare 10 coroane; pentru cetirea unui evangelist 2 coroane, pentru slujba lui Lazar 2 cor.

II. Dela filia Hidișelul-inferior: 1. Intravilanul parohial. 2. Pământ arător și fânaț 10 jughere. 3. Dela 60 numere de case câte o vică de cucuruz, ori 2 cor. și 4. Ștolele usuate. Cătră emolumentele expuse mai sus se mai adaugă întregirea stabilită din partea înaltului guvern pentru candidații fără 8 clase în sumă de 407 coroane 54 fileri. Toate acestea asigură un venit anual de cel puțin 800 coroane.

Contribuția erarială după pământurile parohiale o va solvi alegându preot. Alegându preot are să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie și din filie, fără privire la caracterul acelora și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna biserică ori dieceză.

Recurenții sunt avizați a-și trimite recursurile adresate comitetului parohial concernent și ajustate conform Regulamentului pentru parohii subsemnatului proto-

prezviter în Oradea-mare, până la 12/25 Februarie a. c. iară până la alegere să se prezenteze în s. biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratoric.

Stefan F. Todor
pres. com. par.

Teodor Morar
not. com. par.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protoprezviter gr.-or.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Varviz**, cu filia **Borumlaca**, protoprezviteratul Orăzi-mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe 18 Februarie (3 Martie 1907).

Emolumintele sunt: 1. Din parohia matcă, a) casa parohială cu supraedificatele, b) 21 jughere pământ arător și fânaț, c) dela 80 numere de case câte una măsură de bucate (grâu ori cucuruz) sau în relut câte 2 coroane de măsură, d) trei (3) orgii de lemne ori în bani 24 coroane, e) pășunat pentru 10 darabe de vite, f) ștolele usuate.

II. Dela filie: a) trei jughere pământ arător și fânaț, b) dela 40 numere de case câte o măsură de bucate (grâu ori cucuruz) ori în relut câte 2 coroane de măsură, c) 2 orgii de lemne sau în bani 16 cor., d) ștolile usuate. Zile de lucru din matcă și filie 12 cu plugul sau cu carul computeate cu câte 2 cor. 40 fil. iară cu mânilor 65 zile computeate în câte 60 fileri.

Aceste venite dinpreună cu întregirea dela stat în sumă de 405 coroane 68 fileri pentru preoții fără 7 clase asigură alegândului preot un venit sigur de 800 coroane. Conform §-lui 12 din Regulamentul pentru parohii alegândul preot va avea a împărți venitele parohiale până la 13/26 Octomvrie 1907, cu văduva preoteasă. Contribuția erarială după pământurile parohiale o va solvi alegândul preot. Alegândul preot are să catihizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie și din filie fără privire la caracterul acelora și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericască ori dieceză.

Recurenții sunt avizați a-și trimitte recursurile adresate comitetului parohial concernent și ajustate conform Regulamentului pentru parohii subsemnatului protopop până la 15/28 Februarie a. c. iară până la alegere să se prezenteze în s. biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și în oratoric.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protoprezviter gr.-or.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei din **Pocola**, în tractul protoprezviteral al Beiușului, se escrie concurs nou, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) pământ parohial 14 jugh. și 537 stângeni, b) stolele îndatinat, c) întregirea dotației dela stat conform cvalificațiunei celui ales, și anume: Pentru cei fără 8 clase 728 cor. 79 fil., pentru cei cu 8 clase 1528 cor. 79 fil. precum se vede din coala de fasiune B.

Reflectanții sunt poștiți a-și trimitte recursurile conform Regulamentului în terminul fixat la oficiul protoprezviteral în Beiuș.

Beiuș, la 8/21 Ianuarie 1907.

În conțelegere cu com. par. din Pocola: *Vasile Pap*,
protoprezviter.
—□— 2—3

Prin trecerea în statul de penzie a deficientului preot Ioan Savu, devenind vacantă parohia **Pobda**, (protoprezviteratul Timișorii), pe baza concluzului luat de Venerabilul Consistor la 14/27 Decemvrie 906 Nr. 7486/906, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul parohial se compune din folosirea unei sesiuni parohiale, ștola și birul uzuat, cari computeate la olaltă asigură venitul prescriș pentru parohii de **clasa I. (primă)**. A'esul, cât timp va fi în viață preotul Ioan Savu, va avea să răspundă în rate trei lunare ori lunare anticipative, la mânilor protoprezviterului tractual, cvota anuală de 400 (patrusute) coroane la ce se angajează și obligă material și moral prin acest concurs, iar un an după moartea acestuia, jumătate din aceasta cvotă. Sarcinile publice și contribuiriile diecezane precum și birul protoprezviteral va ave să le supoarte alesul. Alesul e obligat să locuiască zece ani în casa bisericeii și va răspunde epitropiei chiria anuală 100 cor.

Recursurile ajustate cu documentele prescrișe pentru parohii de cl. I. conform §-lui 17 al Regulamentului pentru parohii din anul 1906, sunt a se trimitte la P. O. Oficiu protoprezviteral al Timișorii. Recurenții cu observarea §-lui 20 vor avea să se prezinte în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Pobda, la 8/21 Ianuarie 1907.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezviterului: *Dr. Tr. Putici*
—□— 2—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concluzului Ven. Cons. gr. or. rom. din Arad de dtto 16/29 Mai 1903 Nr. 1694/903 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru renovarea s. bisericeii gr. or. rom. din comuna **Căprioara** protopopiatul Lipovei cu prețul de esclamarie 2683 cor. 10 fil. pe ziua de **18 Febr. (8 Martie)** 1907 la orele 11 a. m. în localul școalei din loc.

Licitanții au să depună ca vadiu 10% adevă 268 cor. 31 fil. în numărar sau în hârtii de valoare — din prețul de strigare. Preliminarul de spese, precum și condițiunile de renovare se pot vedeă la ofic. parohial gr. or. rom. din loc. Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angajă la lucru pe acel întreprinzător reflectând în care va avea mai multă încredere. Întreprinzătorul n'are drept de a pretinde diurne, viatic și spese de călătorie. Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabil îndată după subscriere, ear pentru comuna bisericască numai după aprobarea Ven. Consistor diecezan.

Căprioara la 8/21 Ianuar 1907.

Pentru comuna bisericască gr. or. română din loc.

Iuliu Nistor
epitrop.

Iuliu Lăzărescu
preș. com. par.

—□—

2—3

Urmează în Supliment Nr. 4. 1907:

Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu.**

Supliment la „Biserica și Școala“ Nr. 4. 1907.

Regulament

pentru

organizarea învățământului în școlile populare.

— Urmare și fine. —

Absolutoarele și atestatele de dimitere vor cuprinde :

- a) Naționalul complet al elevului.
- b) Durata frecventării școlii.
- c) Clasificațiunea din purtarea morală : deplin corăspunzător, corăspunzător, puțin corăspunzător, necorăspunzător ; diligența : foarte diligent, diligent, puțin diligent, neglijent.

Din deosebitele obiecte de învățământ : foarte bine, bine, suficient, nesuficient.

Prestațiuni deosebite se vor clasifica cu calculul general de : eminent ; în alte cazuri după majoritatea notelor se va fixa calculul general cu : foarte bine, bine, suficient, nesuficient.

§. 110. În decursul timpului îndatoririi de a cerceta școala, dacă nu e vr'un caz excepțional amintit în §. precedent, fiind un elev a părăsi un institut, i se va da numai un atestat de frecventare la expresia și întemeiata cerere a părinților sau tutorilor lui. În aceste atestate se va însemna timpul, cât a cercetat aceasta școală, în general purtarea morală și progresul, precum și scopul pentru care s'a cerut atestatul.

Atestatele amintite în §§. precedenți sunt scutite de timbre și taxe, și se vor subscrie de directorul local și învățătorul.

Afară de aceste atestate părinții și tutorii elevilor, unde împrejurările permit, se vor înștiința de 4 ori pe an în scris despre purtarea morală și progresul elevilor. Aceste înștiințări elevii le vor restitui cu subscrierea părinților sau tutorilor. Unde aceasta nu se poate, se vor înștiința părinții din timp în timp verbal despre purtarea fiilor lor.

§. 111. Copiii, cari urmează un curs privat, pot face la cererea întemeiată a părinților examenele la o școală publică, pentru aceste examene vor plăti o taxă de 10 coroane, care se va distribui în părți egale între examinatori.

Cei săraci vor fi dispensați de plățirea taxei.

§. 112. Elevii din școala de repetițiune nu vor căpăta atestate formale, ci numai atestate de frecventare.

XIV.

Dimiterea din școală.

§. 113. Acei copii, cari și-au îndeplinit deobligațiunea lor școlară și după judecata învățătorului și-a

urmat învățătura cu succes bun, se dimit din școală pe lângă un atestat (absolutor) netimbrat.

§. 114. Copiii, cari n'au putut obține absolutorul, sunt datori a cerceta școala și peste timpul normat de 6 ani.

Acei copii însă, după a căror stare fizică și spirituală se poate prevedea, că chiar de ar mai fi reținuți în școală, totuși nu vor face vr'un progres, primesc după sfârșitul cursului de 6 ani un absolutor, în care se va face amintire de dispozițiunea acestui paragraf.

§. 115. Copiii, cari au urmat un curs privat, sunt datori a face la sfârșitul cursului examen la școala poporală din loc și primesc absolutorul, ca și elevii ordinari, însemnându-se într'ansul, că au fost privatiști.

§. 116. Exemți de obținerea unui absolutor sunt copiii cari cercetează o școală superioară, sau cei afectați de defecte grele corporale sau spirituale, din cauza cărora au fost și eliberat de deobligațiunea școlară.

§. 117. Absolutorul îl estradă învățătorul, scris de dânsul și de directorul local.

În matriculele școlare se va însemna datul dimiterii din școală, ear despre cei dimiși se va face o consemnare, care se va transmite comitetului spre a ține evidența despre dânsii.

§. 118. Elevilor din școala de repetițiune se dă după terminarea cursului de 3 ani un simplu certificat, în care se constată în general purtarea lor morală, diligența și progresul.

B) Școala poporală superioară.

§. 119. Comunele, cari au peste 5000 de locuitori, sau și mai puțin de 5000 locuitori, dar au mijloacele, sunt obligate a susține o școală poporală superioară.

§. 120. Școala superioară pentru băieți va avea 3 cursuri de câte un an, ear pentru băiete 2 cursuri.

§. 121. La școala superioară instruează fiecare învățător în clasa sa materialul prescriș pentru un curs.

§. 122. În școala superioară se primesc numai acei elevi, cari au finit cursurile școlii elementare cu curs de toate zilele, sau cari prin depunerea unui examen au dovedit, că au pregătirea necesară din școala elementară spre a putea fi primiți în școala poporală superioară.

§. 123. Pentru înființarea unei școlii populare să pot întruni una sau mai multe comune, dacă depărtarea lor una de alta nu este mai mare de o jumătate mil geografic.

§. 124. În școala poporală superioară trebuie să fie aplicați, cel puțin 2 învățători ordinari și un suplent.

§. 125. Obiectele de instrucțiune sunt următoarele :

- a) Religiuinea.
- b) Caligrafia și desemnul.

- c) Limba maternă.
  - d) Limba maghiară.
  - e) Aritmetica și geometria, explicarea practică.
  - f) Fizica și Istoria naturală.
  - g) Istoria și Geografia.
  - h) Principii din economia câmpului.
  - i) Constituțiunea patriei.
  - k) Comptabilitatea simplă.
  - l) Gimnastica.
  - m) Cântările.
- În institutele de fete se mai adaugă și
- n) Lucrul de mână.

§. 126. În școala poporală superioară numărul orelor de instrucțiune în fiecare clasă nu poate fi mai mic de 18 nici mai mare decât 24 pe săptămână; iar învățătorul nu poate fi obligat a instrui pe săptămână mai mult decât 40 ore.

§. 127. În celelalte sunt a se aplica dispozițiunile dela școala elementară și aici.

C) Școala civilă.

§. 128. Comunele mai mari, cari dispun de mijloace, sunt obligate a susține în loc de școală poporală superioară, școală civilă.

§. 129. Școala civilă are 6 cursuri sau clase de câte un an pentru băieți și patru cursuri pentru băete.

§. 130. În școala civilă se predă în fiecare curs sau clasă numai materialul unui singur an.

§. 131. În școala civilă băieții se instruiază separat de băete.

§. 132. În școala civilă să primesc elevi sau eleve, cari au absolvat 4 cursuri în școala poporală, cari au depus examen de primire și au dovedit, că au cunoștințele necesarii.

§. 133. În școala civilă de regulă trebuie aplicați 6 învățători, adică pentru fiecare clasă câte un învățător, în nici un caz nu pot fi mai puțin de 3 învățători ordinari și un adiunct.

§. 134. În școala civilă numărul orelor pe săptămână nu poate fi mai mic de 24 și mai mare de 26, computând aci și instrucțiunea în religione.

§. 135. Obiectele de instrucțiune în școala civilă sunt :

- a) Religionea.
- b) Limba română (stilistica și literatura).
- c) Limba maghiară.
- d) Aritmetica superioară.
- e) Geometria.
- f) Istoria și Geografia (a patriei și cea generală).

- g) Istoria naturală
  - h) Fizica
  - i) Chemia
- } cu considerare la industrie, comerț și economie.
- k) Economia rurală sau industria amăsurat împrejurărilor locale.
  - l) Statistica.
  - m) Principiile elementare de drept public, privat și cambial.
  - n) Contabilitatea.
  - o) Desemn, desen geometric și caligrafia.
  - p) Cântarea.
  - q) Gimnastica.

§ 136. Limba de instrucțiune în școlile confesionale este limba română.

§. 137. Catechisațiunea o îndeplinește fiecare învățător în clasa sa.

§. 138. Planul de instrucțiune se face de corpul profesoral al școlii și se aprobă de consistor.

D) Preparandia.

§. 139. Fiecare eparhie este îndatorată a-și susține o preparandie cu 4 cursuri de învățământ și o școală elementară de aplicare, provăzută cu toate recerintele prescise în legea regnicolară de instrucțiune.

§. 140. Preparandia are să fie provăzută cu o grădină de cel puțin 2 jugere pământ pentru școala practică de economie, grădinarit și albinărit.

§. 141. Corpul profesoral trebuie să constee cel puțin din un director, și cel puțin atâția profesori ordinari, câte cursuri are institutul.

§. 142. În preparandie se primesc elevi în etate de 15 ani impliniți, cu pregătiri de cel puțin 4 clase gimnasiale, reale sau civile, precum și aceia, cari din limba maternă, maghiară, aritmetică, geografie și istorie vor dovedi prin un examen de primire, că din aceste obiecte posed cunoștințele necesare în măsura, în care se predau în cele 4 clase gimnasiale, reale, sau civile.

§. 143. Obiectele obligate de instrucțiune sunt următoarele :

1. Religionea.
2. Științe pedagogice.
3. Exerciții practice.
4. Limba și literatura română.
5. Limba și literatura maghiară.
6. Limba germană.
7. Aritmetica, Algebra, Geometria.
8. Geografia.
9. Istoria patriei și universală.
10. Constituția patriei, a bisericii gr.-orientale române și contabilitatea bisericii.
11. Istoria naturală și chemia.

12. Fizica.
13. Economia.
14. Higiena.
15. Tipic și cântare bisericească.
16. Muzica vocală și instrumentală.
17. Caligrafia.
18. Desenul.
19. Gimnastica.

XV.

Inspecțiunea școlară.

A) *Comitetul parohial.*

§. 144. Școala sau școlile confesionale din comună stau sub îngrijirea comitetului, respective a sinodului parohial, cari au în general datorințele și drepturile cuprinse în Statutul Organic §. 6—28.

§. 145. Agendele comitetului în general sunt:

1. Poartă de grije, ca edificiile, cari se ridică de nou, să corăzpondă dizpozițiunilor acestui regulament.

2. Grijește, ca sumele votate pentru edificarea sau repararea școlii, sau pentru procurarea mobilierului necesar, pentru mijloace de învățământ, și cărți pentru copiii săraci, să se folosească spre scopul, pentru care au fost menite.

3. Supraveghiază manipularea exactă cu averea școlară din partea epitropilor.

4. Poartă grije, ca prin mijlocirea auctorităților comunale să se încaseze punctual și să se administreze regulat epitropiei bisericești, ca epitropie școlară, impozitele, repartițiunile și pedepsele menite pentru școală.

5. Poartă grije de încasarea și administrarea regulată a salariului învățătoresc.

6. Poartă grije, ca cu ocaziunea comasărilor și segregărilor să se dea partea proporționată și pentru școala confesională.

7. Poartă grije, ca dela partea dată cu ocaziunea comasărilor și segregărilor în senzul §-lui 39 art. de lege XXXVIII din 1868. pe seama școlii comunale, unde de fapt nu există asemenea școală comună, venitul în senzul §-lui 41 art. de lege XXXVIII din 1868 să se întrebuințeze pentru ajutorarea școlii confesionale existente.

8. În caz când comuna bisericească nu ar avea un edificiu propriu menit pentru școală, închiriază un edificiu privat, acomodat scopului; iar dacă edificiul de școală existent nu ar corespunde, grijește de repararea sau acomodarea lui conform legii.

9. Grijește în conțelegere cu învățătorul și cu directorul local pentru prevederea la timp a școlii cu mobilierul de lipsă, cu mijloacele de învățământ, cu o grădină școlară și un loc de gimnastică. Poartă grije, ca grădina școlară să se închidă cu gard sau

pălant, iar locul de gimnastică să aibă aparatele neîncunjurat de lipsă.

Despre toate acestea compune în conțelegere cu învățătorul și directorul local un inventar în două exemplare, din cari unul îl depune în arhivul parohiei, al doilea îl subșterne Consistorului.

10. Face un proiect de buget pentru anul următor despre veniturile și spesele școlii.

Concluzele sale în aceasta direcțiune comitetul le supune mai întâiu aprobării sinodului parohial și apoi prin inspectorul școlar districtual Consistorului spre definitivă aprobare, adăugând numărul familiilor comunei bisericești, și al pruncilor datori a cercetă școala.

11. Face propuneri pentru eventuala lărgire sau adaptare a edificiului școlar, sau pentru crearea de școlii sau clase noauă, unde cere trebuința, arătând totodată modalitățile, cum s'ar putea execută acestea. Propunerile în această direcțiune fiind bine motivate și aprobate de sinod se transmit prin inspectorul școlar districtual Consistorului eparhial spre aprobare.

12. Grijește și controlează curățirea și încălzirea încăperilor, cari aparțin la edificiul școlar.

a) În afaceri de inspecțiunea școlii.

1. Director local este parohul; unde sunt mai mulți preoți, pe directorul local îl designează dintre aceștia Consistorul.

2. Directorul local și Comitetul parohia supraveghiază, ca să se țină regulat instrucțiunea, și peste tot ca școala să funcționeze cât mai regulat.

Observând disordini în orice privință face arătare despre învățător la inspectorul districtual, spre a face cele de lipsă.

3. În cazuri de diferență între părinți sau tutori și învățători în cauze disciplinare sau de absenții ale elevilor, Comitetul parohial primește plânsorile părinților și aflându-le întemeiate, stăruiește pe lângă învățător pentru delăturarea cauzei acelora.

Părinților sau tutorilor elevilor sau altor persoane neoficiale nu le este iertat a intra în clasă pe timpul orelor de instrucțiune, fără consământul învățătorului, sau al directorului local. Cu atât mai puțin le este iertat a cere dare de samă dela învățător, ci plânsoarea lor au să o facă la Comitetul parohial, dela care vor cere îndreptare.

4. Predă învățătorului pe lângă inventar și reversal toate mobilele și aparatele de învățământ.

b) Cu privire la frecventarea școlii din partea elevilor.

1. Comitetul parohial poartă grije, ca copiii obligați a cercetă școala să se conscrie de timpuriu și cei conscriși să cerceteze școala regulat.

Despre absențele neexcuzate ale școlarilor președintele Comitetului parohial va compune dimpreună cu învățătorul o listă separată, carea o va transpune tot la două săptămâni primarului (judelui) comunal cu cercetarea, ca în contra părinților, tutorilor și stăpâ-

nilor culpabili să procedă în sensul §-ului 4 al art. de lege XXXVIII din anul 1868. O listă sumară despre atari absentări se va așterne cu finea fiecărei luni inspectorului districtual, arătându-se totodată măsurile luate din partea primăriei comunale în privința acestor absentări.

Despre acei părinți, tutori și stăpâni, cari nici după a patra pedepsire prin primăria comunală nu vor trimite copiii la școala de toate zilele sau la cea de repetițiune, comitetul parohial va face fără amânare arătare inspectorului districtual (confesional), care va recerca pe cale oficială pe inspectorul reg. de școale al comitatului a dispune cele necesare pentru denumirea de tutori în sensul §-lui 62 al instrucțiunii ministeriale din 2 Septembrie, 1876, Nr. 20311.

2. Dacă nu va fi sprijinit de ajuns de oficiul comunal politic în privința dispozițiilor pentru frecventarea școalei, Comitetul parohial va face numai decăt arătare inspectorului districtual pentru a mijloci dela oficiile superioare politice constrângerea primăriei comunale la îndeplinirea datorinței sale în aceasta privință.

3. Compune cu ajutorul învățătorilor și a parohului datele statistice școlare și le așterne inspectorului școlar districtual la sfârșitul anului școlar.

c) Cu privire la agendele interne ale școalei.

1. Comitetul parohial veghiază prin directorul local, ca învățătorii să-și împlinescă cu scumpătate datorințele impuse de acest regulament, precum și de ordinațiunile konzistoriale sau a inspectorului districtual.

2. Comitetul în cazuri de lipsă și în cadrul dispozițiilor acestui regulament spriginește pe învățător în menținerea disciplinei.

3. Distribue în conțelegere cu învățătorul și directorul local feriele normate de regulament după trebuințele locale.

4. Îngrijește, ca să se țină regulat învățământul în școalele de repetițiune și designează timpul, în care să se țină orele cu elevii acestei școale.

5. Participă la examenele publice.

6. Despre activitatea dezvoltată în interesul învățământului în decursul anului școlar, comitetul va face un raport în scris, eventual însoțit de propuneri pentru îndreptări, pe care-l va prezenta sinodului parohial.

7. Directorul local are datorința a cercetă școala cel puțin de 2 ori pe săptămână și a controlă, dacă se țin acurat orele de instrucțiune și se urmăresc dispozițiunile autorităților, precum și a raportă comitetului, când observă nerânduială; nu are însă drept a se ingeră în modul de propunere al învățătorului, nici ai face observări în fața școlarilor. Cu ocaziunea cercetării școalei directorul local însemnează aceasta în ziarul de școală.

B) *Protoprezbiterul ca inspector districtual de școale.*

§. 146. Toate școalele dintr'un distric (protoprezbiterat) ștau sub nemijlocita supraveghiere a protoprezbiterului, ca inspector districtual de școale.

§. 147. Agendele inspectorului districtual de școale sunt în general următoarele:

1. El este dator a vizită de mai multe ori pe an școala din tractul său.

Nevizitarea școalelor în persoană sau prin substitut formează abatere disciplinară.

2. Supraveghiază școalele din tract atât cu privire la instituirea și prevederea lor cu cele trebuincioase, cât și cu privire la învățământ, educațiune, disciplină, cărțile folosite, mijloacele de învățământ, și la funcționarea regulată a organelor și corporațiunilor școlare locale.

3. Supraveghiază starea sanitară în școalele populare.

4. Cere datele statistice școlare dela comitetul parohial, le compune în un conspect general și le așterne la sfârșitul anului școlar Consistorului.

5. Grijește pentru îndeplinirea regulată a conserierii copiilor obligați a cercetă școala de toate zilele și cea de repetițiune.

6. Supraveghiază încasarea repartițiunilor, amendelor și manipularea exactă cu averea școlară din partea epitropiei.

7. Despre rezultatul vizității va face un raport special și detaiat Consistorului, indicând totodată scăderile observate și mijloacele, prin cari aceste s'ar putea delătură.

8. Visitațiunile inspectorului au a se face în timpul, când se ține școală, spre a-și procură cunoștință clară despre adevărata stare esternă și internă a școalei.

§. 148. Agendele inspectorului districtual în special față de comunele bisericesti și politice sunt:

a) Cu privire la frecventarea școalei.

1. Inspectorul școlar districual dispune de timpuriu a se conserie la timpul indicat prin parohii locali toți copiii de confesiunea ortodoxă obligați a cercetă școala și pe baza însemnărilor primite poartă evidență despre elevii, cari au să cercete școala de repetițiune și despre cei, ce cercetează alte școale superioare afară de comună.

2. Dispune cele de lipsă, ca părinții sau tutorii, cari poartă vina absentării copiilor dela școală să fie pedepsiți pentru reținerea pruncilor dela școală.

3. Supraveghiază stricta împlinire a prescriptelor despre frecventarea școalei din partea autorităților confesionale, comunale și a învățătorilor.

4. Dacă în vre-o comună a tractului protoprezbiterial se află școală comunală sau de stat, care o cercetează și copiii de confesiunea ortodoxă, inspectorul districtual se informează, dacă acești copii se instruiază, conform §. 58 al articolului de lege XXXVIII. din 1868, în limba lor maternă și în doctrina religiei și în cântarea bisericească, și face la diu contra arătare Consistorului.

b) Cu privire la înființarea de școli.

1. Inspectorul școlar districtual poartă grije, ca fiecare comună să aibă școala sa proprie poporal confesională. Unde comuna confesională nu este în stare a-și susține singură școala, dispune cele de lipsă pentru asocierea ei la alta comună.

2. Controlează, ca învățătorul săși capete competențele.

3. Supraveghează, ca edificiile școlare nouă să se facă conform planurilor emise și corăspunzătoare prescriptelor acestui regulament.

4. În comune cu peste 5000 suflete ortodoxe va stăruia să se înființe o școală poporală superioară cu 6 clase, sau dacă se poate școală civilă. Și aceste școli vor stă sub jurisdicțiunea autorităților, la cari sunt supuse școlile populare.

În școlile populare superioare sau civile va veghia, ca planul de învățământ să considere trebuințele practice (economice sau industriale) ale populațiunii din comună.

5. Grijește și caută mijloacele spre a mări fondul școlar, sau a-l înființa, unde nu există.

6. Supraveghează plățirea regulată a salariilor învățătoarești; unde aceasta pe cale pacinică nu-i succede, cere ajutorul competentelor autorități politice.

c) Față de comitetul parohial și față de învățători.

1. Stăruiește, ca comitetul parohial să-și implinească mai întâi chemarea cu privire la edificarea unei școli corespunzătoare, unde nu este, apoi cu privire la statorirea salariilor învățătoarești.

2. Poartă grije ca Comitetul parohial să facă de timpuriu dispozițiunile de lipsă, pentruca sinodul parohial să fie în stare a alege la timp pe învățători. Unde numărul copiilor obligați a cercetă școala trece peste 80, va solicita pe Comitetul parohial, să facă dispozițiunile necesare pentru instituirea unui al doilea învățător. Nesatisfăcând comitetul acestei solicitări, inspectorul tractual va raportă Consistorului, care va lua măsurile cuviincioase.

3. Supraveghează, ca Comitetul parohial să poarte evidență despre toți copiii obligați a cercetă școala; cu ocaziunea vizitărilor sale cercetează, dacă listele de absenții se poartă regulat și exact și dacă banii incurși ca pedepse se administrează regulat la destinațiunea lor.

4. Examinează, dacă cărțile și mijloacele de învățământ sunt din cele admise.

5. Constată din examinarea protocoalelor comitetului parohial, dacă membrii aceluia au vizitat fiecare la rândul său școala, și dacă comitetul a dat spriginul necesar învățătorului.

6. În conțelegere cu Comitetul parohial face dispozițiunile necesare pentru procurarea locurilor pentru edificiile și grădinile școlare și pentru gimnastică, pentru procurarea mobilierului școlar și a mijloacelor de învățământ. Supraveghează escrrierile de concurs pentru zidirea școlii și executarea zidirii conform condițiunilor stabilite.

7. Supraveghează, ca învățătorii să poarte protocoalele și indicile de lipsă; indice despre copiii primiți în școală, matriculele școlare, lista de absenții, indicele despre materialul pertractat din fiecare obiect în fiecare oră și zi, iar cu privire la conferințe se informează, dacă protocoalele lor se poartă în ordine, și dacă se precum și dacă se poartă evidență despre ordinațiunile primite dela autoritățile superioare. După ce a cenzurat cu deamănuntul toate aceste protocoale, indice și matricule, notează pe ultima pagină scrisă a acelora, dacă și încât le-a aflat în ordine, punând datul vizitațiunii și subscrierea sa proprie.

8. Se convinge, dacă se observă de învățători exact planul de învățământ; dacă cercetează regulat orele de școală, și dacă distribue materialul conform etății și dezvoltării spirituale a elevilor.

9. Cercetează, dacă învățătorul urmează regulat cursul în școala de repetițiune.

10. Cu ocaziunea vizitării va căută a se convinge prin examinări făcute în persoană, despre progresul elevilor.

Observând scăderi în vre-o privință, va face pe învățător atent, însă nu înainte elevilor, ci între patru ochi sau în conferința învățătorilor.

11. Veghează, ca învățătorii afară de cele normate prin lege să nu ocupe alte funcțiuni, întreprinderi și afaceri incompatibile cu oficiul învățătoresc.

12. Se convinge, dacă elevii sunt toți provăzuți cu cărțile și mijloacele de învățământ necesare, și unde află, că nu sunt, dispune cele de lipsă, ca cei îndatorați spre acest scop să-și implinească datorința.

13. Comunică oficiilor parohiale și fiecărui învățător consemnările despre cărțile și mijloacele de învățământ, admise și ordinațiunile mai înalte supraveghiând executarea lor.

14. Aflând în vre-o școală o carte neadmisă, are să oprească imediat folosirea ei mai departe, făcând raport la Consistor cu accluderea cărții din cestiune.

15. Pe membrii neglijenți ai comitetului parohial îi almoniază mai întâi, ca să-și implinească exact chemarea lor. Dacă nici după a doua admonițiune nu să îndreaptă, are inspectorul dreptul a-i arată la Consistor spre a dispune cercetare disciplinară.

Dacă membrii comitetului, sau învățătorii lucră în orice chip în contra interesului școalei sau în contra ordinațiunilor mai înalte, raportează Consistorului cerând ordinarea cercetării disciplinare.

16. Acolo, unde comunele confesionale dintr'un tract contribuie toate la întemeierea și susținerea unei școale trectuale (normale civile, de agricultură, de meserii etc.) comune, are Comitetul protoprezbiteral dreptul de supraveghiere asupra ei. Inspectorul districtual de școale va îngriji, ca acest comitet să poarte grije de aceea școală întocmai după normele, cărora sunt supuse școalele elementare confesionale.

17. La sfârșitul anului inspectorul districtual școlar are să facă un raport despre starea școalelor din tractul său, care pe lângă aprezierile generale va cuprinde datele statistice despre starea învățământului, relațiuni speciale despre ameliorările făcute și cele neîncunjurat necesare la una sau altă școală, precum și cauzele, din cari acele ameliorări nu s'au putut face; va indigita scăderile observate în decursul anului în afacerile școlare din tract, va arată mijloacele mai potrivite după împrejurările locale pentru delăturarea relelor, și va cuprinde eventual păreri sau propuneri de interes general pentru afacerea școlară.

Un exemplar din raportul anual se va trimite Consistorului, altul va rămânea în arhivul oficiului protoprezbiteral ca inspectorat districtual de școale.

C) Consistorul eparhial.

§. 149. Toate școalele confesionale din eparhie stau sub jurisdicțiunea și inspecțiunea Consistorului eparhial, respective a sinodului eparhial.

Despre întreaga sa activitate în decursul anului Consistorul va prezenta un raport general sinodului eparhial (§. 129 Stat. Org.).

D) Consistorul mitropolitan.

§. 150. Inspecțiunea supremă asupra școalelor confesionale române din întreaga mitropolie compete Consistorului mitropolitan.

XVI.

Reuniunile învățătoresți.

§. 151. Constituirea învățătorilor confesionali în corpuri învățătoresți după cercuri, se va efectua după următoarele norme:

1. Învățătorii se constituiesc în corporațiuni didactice (reuniuni învățătoresți), cari vor funcționa con-

form regulamentelor, ce se vor edă din partea Consistoarelor eparhiale

2. Fiecare învățător definitiv ori provizor se privește și pe baza legii (§. 147 art. de lege XXXVIII anul 1868) membru ordinar al corporațiunii didactice, și ca atare obligat a participa la lucrările aceleia.

3. Corporațiunile didactice vor țineă în fiecare an în feriile de vară o adunare generală ordinară, în care vor tractă obiecte de interes general școlar. Metodica, manținerea disciplinei, cestiuni speciale din sfera vieții școlare reclamate de împrejurări locale, și vor da păreri asupra acelor obiecte, ce Consistorul le va supune deliberării lor.

4. Despre decursul adunărilor generale se poartă protocol, care se va subșterne Consistorului eparhial spre reviziune.

5. Comunele parohiale sunt datoare a prevedea pe învățătorii săi cu spese de călătorie și diurne, când aceia vor merge la adunarea generală a Reuniunii

6. Absentarea nemotivată și neexcuzată a învățătorilor dela adunarea generală formează abatere disciplinară.

7. Taxele restante dela membrii corporațiunilor didactice se vor încassă la recercarea presidiului acelor prin oficiul protoprezbiteral concerninte, dispunând acesta în caz de necesitate detragerea taxei restante din salariul respectivului învățător.

8. Afând de lipsă, Consistorul poate esmite un comisar consistorial la adunărilor generale, care va exercită dreptul de suprainspecțiune, ce compete Consistorului.

Nr. 136 congr. 1906.

Votat în mod provizor de congresul-național-bisericesc al mitropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, în ședința din 15/27 Maiu 1895 și modificat în ședința din 8/21 Octomvrie 1906.

Ioan Mețianu,
arhiepiscop și mitropolit.

Mateiu Voileanu,
notar general.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta să urcă valoarea — adevărat prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-să ridica prețul, chiar perd din valoare.

De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheruri. Cine voiește a-și prepara rum și liqueruri bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil.

Sirop de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

2—10

Toate aceste se capătă la :

— **Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.** —

„Janus” „institut de asigurare mutuală pe viață în Viena”
s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,
este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață”
— pentru Austro-Ungaria. —

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentalul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

—▶ Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile. ▶—

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duie și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. § Averele institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** ====

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(40)

Tiparul și editura tipografiei diecezane din Arad. — Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu.**